

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.017.01.2021

Janusz Kochanowski
Dyrektor Parku Narodowego „Bory Tucholskie”
ul. Długa 33
89-606 Charzykowy

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/052 Ochrona przeciwpożarowa w parkach narodowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Park Narodowy „Bory Tucholskie” w Charzykowach ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Kochanowski, Dyrektor Parku Narodowego „Bory Tucholskie”, od 1 lipca 1996 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Organizacja ochrony przeciwpożarowej ekosystemów.2. Planowanie i realizowanie zadań związanych z ochroną przeciwpożarową ekosystemów.3. Planowanie i wykorzystywanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia kontroli ³ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Jolanta Szydłowska-Hęsiak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/83/2021 z 1 lipca 2021 r.2. Lucyna Cierznikowska-Morzyńska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/84/2021 z 1 lipca 2021 r.3. Karol Gromotka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/82/2021 z 1 lipca 2021 r.

(akta kontroli str. 1-10)

¹ Dalej: „PNBT” lub „Park”.

² Dalej: „Dyrektor PNBT” lub „Dyrektor Parku”.

³ Czynności kontrolne zakończono 23 września 2021 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność PNBT w kontrolowanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą w Parku prawidłowo zorganizowana została ochrona przeciwpożarowa ekosystemów. Realizując obowiązek nałożony ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej⁶, Dyrektor Parku opracował i wdrożył *Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru w Parku Narodowym „Bory Tucholskie”*⁷. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów⁸ została ustalona kategoria zagrożenia pożarowego dla ekosystemów leśnych PNBT. W Parku funkcjonował, obejmujący cały jego obszar, system stałej obserwacji lasów w formie patroli naziemnych z wykorzystaniem wież obserwacyjnych sąsiadujących z PNBT Nadleśnictw. Zorganizowano punkt alarmowo-dyspozycyjny⁹ oraz zapewniono sprzęt do utrzymywania łączności. Teren Parku zabezpieczono przed pożarem m.in. poprzez utworzenie sieci dróg pożarowych i punktów czerpania wody, wytyczenie i utrzymywanie we właściwym stanie pasów przeciwpożarowych oraz odpowiednie rozmieszczenie niezbędnego do działań ratowniczo-gaśniczych sprzętu przeciwpożarowego. Zrealizowane zostały także zalecenia wydane przez Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej w Chojnicach¹⁰ po przeprowadzonej w PNBT kontroli w zakresie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów.

Park prawidłowo planował i rzetelnie wykonywał działania z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów wynikające z planu ochrony dla PNBT¹¹. Nie stwierdzono niegospodarnego oraz niezgodnego z aktami normatywnymi i wewnętrznymi uregulowaniami wydatkowania środków finansowych na zadania z tego zakresu. Zaplanowane kwoty zapewniły pełną i kompletną ich realizację.

Na podstawie analizy dokumentacji ustalono, że na terenie Parku w okresie objętym kontrolą nie było przypadków niewprowadzenia zakazu wstępu do lasu z powodu zagrożenia pożarowego pomimo zaistnienia przesłanek uzasadniających wprowadzenie takiego zakazu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja ochrony przeciwpożarowej ekosystemów

Opis stanu faktycznego

1.1 Dyrektor PNBT, zgodnie z wymogiem art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy o ochronie przeciwpożarowej, opracował *Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru*, którymi objął zarówno ekosystemy leśne¹³, jak i nieleśne¹⁴. Dokument ten

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 869, dalej: „ustawa o ochronie przeciwpożarowej”.

⁷ Dalej: „*Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru*”.

⁸ Dz. U. Nr 58 poz. 405, ze zm., dalej: „rozporządzenie MŚ w sprawie zabezpieczenia pożarowego lasów”.

⁹ Dalej: „PAD”.

¹⁰ Dalej: „Komendant Powiatowy PSP w Chojnicach”.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2008 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Narodowego „Bory Tucholskie” (Dz. U. Nr 230, poz. 1545), dalej: „plan ochrony”.

¹² Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ Zajmujące znaczną większość obszaru PNBT – 3 936,1 ha, co stanowi 85% powierzchni Parku (powierzchnia Parku wynosi ogółem 4 613,0 ha, z czego 530,4 ha stanowią wody).

w okresie objętym kontrolą był corocznie aktualizowany¹⁵ i uzgadniany (w terminie do 31 marca każdego roku) z Komendantem Powiatowym PSP w Chojnicach¹⁶. Podczas jego opracowywania Dyrektor PNBT korzystał z *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu*, tj. dokumentu obowiązującego w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych¹⁷.

(akta kontroli str. 283-339)

1.2 Analiza *Sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru* obowiązujących w latach 2018-2020 wykazała, że zawierały one mapę dróg pożarowych i punktów czerpania wody zlokalizowanych na terenie PNBT oraz mapę ze współrzędnymi geograficznymi do lokalizacji pożaru, a także:

- informacje ogólne o Parku (dane adresowe jednostki; przynależność administracyjna; podział na obręby, leśnictwa, obwody ochronne¹⁸; obszary będące w użytkowaniu innych podmiotów, stwarzające istotne zagrożenie pożarowe);
- charakterystykę pożarową terenów leśnych (w tym m.in. wyszczególnienie obszarów o największym zagrożeniu pożarowym; wykaz szczególnie cennych obszarów i obiektów przyrodniczych, zabytków, stanowisk archeologicznych itp., które mogą ulec zniszczeniu; maksymalny czas swobodnego rozprzestrzeniania się pożaru dla rejonu najbardziej oddalonego od siedzib straży pożarnych);
- dane organizacyjno-techniczne ochrony przeciwpożarowej (w tym m.in. wykaz adresowy punktów obserwujących teren Parku; wykaz nr telefonów i kryptonimów radiotelefonów oraz adresów e-mail osób funkcyjnych i jednostek nadrzędnych, podległych i współpracujących; spis nr telefonów do alarmowania i powiadamiania; wykaz i rozmieszczenie baz sprzętu oraz własnych sił i środków do gaszenia i dogaszania pożarów; wykaz i lokalizacja punktów czerpania wody wraz z określeniem sposobów poboru wody oraz ich pojemności (wydajności); wykaz dojazdów pożarowych oraz sposób ich oznakowania); wykaz meteorologicznych punktów pomiarowych wraz z podaniem sposobu uzyskania danych; lokalizacja najbliższych baz lotniczych, lądowisk operacyjnych oraz innych miejsc startów i lądowań.

Dokument sporządzony na 2021 r. posiadał dodatkowo mapę przeglądową ochrony przeciwpożarowej PNBT, wykaz procedur i zadań Parku na wypadek powstania pożaru, opis sieci łączności radiowo-telefonicznej PNBT oraz lokalizację tablic informacyjnych i ostrzegawczych.

(akta kontroli str. 345-347)

¹⁴ M. in. łąki i pastwiska, wrzosowiska, torfowiska zajmujące 85,9 ha, co stanowi 2% powierzchni Parku.

¹⁵ Aktualizacje wynikały ze zmian związanych ze stanem posiadania, zmian kadrowych i wyposażenia w sprzęt i środki przeciwpożarowe w PNBT.

¹⁶ Obszar Parku położony jest na terenie jednego rejonu działania Komendy Powiatowej PSP w Chojnicach.

¹⁷ Załącznik do zarządzenia nr 81 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 23 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu* w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych, które zastąpiło Zarządzenie nr 54 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie wprowadzenia w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych *"Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu"*.

¹⁸ W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania działalności ochronnej teren Parku, stanowiący jeden obręb ochronny, został podzielony na cztery obwody ochronne: Leśny Obwód Ochronny Bachorze, z siedzibą w Bachorzu (obejmuje powierzchnię 1 519,98 ha, Leśny Obwód Ochronny Dębowa Góra, z siedzibą w Bachorzu obejmuje powierzchnię 996,11 ha, Leśny Obwód Ochronny Drzewicz, z siedzibą w Drzewiczu obejmuje powierzchnię 1 544,96 ha i Wodny Obwód Ochronny Struga Siedmiu Jezior, z siedzibą w Charzykowach obejmuje powierzchnię 530,36 ha.

1.3 W *Sposobach postępowania na wypadek powstania pożaru* określona została także kategoria zagrożenia pożarowego lasów w PNBT. W latach 2018-2021 lasy Parku zaliczone zostały do II kategorii zagrożenia pożarowego (zagrożenie średnie). Kategoria ta wyznaczona została w sposób wskazany w załączniku nr 1 do rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, z uwzględnieniem:

- średniej rocznej liczby pożarów lasu w okresie ostatnich 10 lat przypadających na 10 km² powierzchni leśnej;
- udziału procentowego powierzchni drzewostanów rosnących na siedliskach boru suchego, boru świeżego, boru mieszanego świeżego, boru wilgotnego, boru mieszanego wilgotnego i lasu łęgowego;
- średniej wilgotności względnej powietrza (pomiar z wysokości 0,5 m) i procentowego udziału dni z wilgotnością ściółki mniejszą od 15 % o godzinie 9⁰⁰;
- średniej liczby mieszkańców przypadających na 0,01 km² powierzchni leśnej¹⁹.

(akta kontroli str. 337-343, 348)

1.4 W okresie objętym kontrolą nie została określona kategoria zagrożenia pożarowego ekosystemów nieleśnych w Parku. Dyrektor PNBT wyjaśnił, że brak jest wytycznych dotyczących obliczenia kategorii zagrożenia dla tych ekosystemów.

(akta kontroli str. 480)

1.5 Na terenie Parku zorganizowany został system obserwacyjno-alarmowy, na który składały się: PAD, sieć łączności radiowo-telefonicznej, naziemne patrole przeciwpożarowe oraz dwa stałe punkty obserwacji naziemnej. System ten obejmował cały obszar Parku.

(akta kontroli str. 238, 303-307, 313-314)

1.6 W okresie objętym kontrolą PNBT nie posiadał na swoim terenie własnej wieży obserwacyjnej. Obserwacja lasów Parku, o której mowa w § 4 ust. 1 rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, prowadzona była w tym okresie przez wieże obserwacyjne zlokalizowane w sąsiadujących z Parkiem nadleśnictwach: w Klosnowie (Nadleśnictwo Rytel) i Chocińskim Młynie (Nadleśnictwo Przymuszewo). Dyrektor Parku podał, że system obserwacji naziemnej w tej formie prowadzony jest od 1 lipca 1996 r. na podstawie ustnych ustaleń i korespondencji prowadzonej z Nadleśniczymi wskazanymi Nadleśnictwami.

(akta kontroli str. 13-16, 36-37, 314, 482)

Oględziny obu wież obserwacyjnych²⁰ wykazały, że były one wyposażone w kamery TV do obserwacji terenu, które obejmowały zasięgiem cały teren PNBT (zasięg obrotu każdej z kamer pozwalał na uzyskanie monitoringu 360°). Obrazy z tych

¹⁹ Dokonując obliczeń kategorii zagrożenia pożarowego za lata 2001-2010 na lata 2011-2020 oraz za okres 2010-2019 na lata 2021-2030 otrzymywano każdorazowo wartość 19 (liczby punktów wyliczone odrębnie dla każdego z uwzględnianych elementów i zaokrąglone do liczb całkowitych, a następnie zsumowane), która zawierała się w przedziale 16-24 pkt i zgodnie z § 2 ust. 5 pkt 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, zaliczała lasy PNBT do II kategorii zagrożenia pożarowego.

²⁰ 28 lipca 2021 r. przeprowadzono oględziny wieży obserwacyjnej zlokalizowanej poza zachodnią granicą PNBT w Nadleśnictwie Przymuszewo, w Leśnictwie Chociński Młyn oraz PAD zlokalizowanego w siedzibie Nadleśnictwa Przymuszewo; 30 lipca 2021 r. przeprowadzono oględziny wieży obserwacyjnej zlokalizowanej poza południowo-wschodnią granicą PNBT w Nadleśnictwie Rytel, w Leśnictwie Powalki oraz PAD zlokalizowanego w siedzibie Nadleśnictwa Rytel.

kamer w czasie rzeczywistym przesyłane były odpowiednio do PAD zlokalizowanego w siedzibie Nadleśnictwa Przymuszewo w miejscowości Przymuszewo oraz do PAD zlokalizowanego w siedzibie Nadleśnictwa Ryteł w miejscowości Ryteł, gdzie prowadzona była obserwacja mająca na celu wczesne wykrycie pożaru i zawiadomienie o jego powstaniu²¹. Obserwacja lasów PNBT z ww. punktów wypełniała wymóg określony w § 4 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.

(akta kontroli str. 395-402)

1.7 Zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów, obserwacja lasów Parku prowadzona była także przez naziemne patrole przeciwpożarowe. W latach 2018-2021 (I półrocze) przeprowadzono łącznie 447 patroli²². Były one wykonywane przez strażników Straży Parku w okresie wzmożonej palności terenów leśnych, tj. od 1 kwietnia do 30 września. Do prowadzenia patroli wykorzystywany był samochód terenowy wyposażony w podręczny sprzęt do gaszenia pożarów w zarodku²³ oraz środki łączności²⁴. Przebieg patroli dokumentowany był w prowadzonym przez każdego ze strażników dzienniku pracy (książce służbowej/notesie służbowym).

(akta kontroli str. 52, 238, 437-441, 480)

We wskazanym okresie nie była prowadzona obserwacja lasów PNBT przez patrole lotnicze.

(akta kontroli str. 238)

1.8 Analiza dokumentacji naziemnych patroli²⁵ z kwietnia, maja i sierpnia 2020 r. wykazała, że we wskazanych miesiącach przeprowadzono odpowiednio 21, 20 i 19 patroli. W poszczególnych dniach odnotowano czas pracy (w tym godziny rozpoczęcia i zakończenia), bieżące czynności służbowe, przebieg patroli (w tym m.in.: godzinę wyjazdu w teren, nazwy patrolowanych miejsc, obszarów (trasa patrolu), stwierdzone wykroczenia oraz wykonane w związku z nimi czynności, np. wylegitymowanie i nałożenie mandatu karnego/pouczenie), godzinę zakończenia patrolu/powrotu do siedziby oraz spostrzeżenia dotyczące istotnych zdarzeń.

(akta kontroli str. 52, 449-451)

1.9 W PNBT w okresie objętym kontrolą funkcjonował PAD. Utworzono go w siedzibie Dyrekcji Parku. Zasady pełnienia dyżurów przeciwpożarowych oraz Instrukcja PAD zostały wprowadzone zarządzeniami Dyrektora PNBT²⁶. W dokumentach tych wskazano m.in., że dyżury w PAD w dni robocze pełnione były w siedzibie Dyrekcji PNBT w godzinach od 7:30-19:30 w kwietniu i we wrześniu oraz w godzinach 7:30-20:30 od maja do sierpnia²⁷, natomiast w dni wolne PAD zlokalizowany był w siedzibie obwodu ochronnego²⁸ lub w innym miejscu gdzie

²¹ PAD w obu Nadleśnictwach wyposażone były m.in. w: monitory, panele umożliwiające zdalne sterowanie kamerą i przybliżanie wybranych obiektów/miejsc oraz środki łączności.

²² 122 dni w 2018 r., 128 w 2019 r. 134 w 2020 r. i 63 w I półroczu 2021 r.

²³ Gaśnica, szpadel, siekiera.

²⁴ Radiotelefon (do 1 stycznia 2020 r.), telefon komórkowy.

²⁵ Zapisów w dziennikach pracy/notesach służbowych oraz Raportów z pracy posterunku Straży Parku.

²⁶ Zarządzenia Dyrektora Parku Narodowego „Bory Tucholskie” w sprawie zasad pełnienia dyżurów przeciwpożarowych oraz instrukcji Punktu Alarmowo-Dyspozycyjnego w Parku Narodowym „Bory Tucholskie” Nr 13/17 z 27 marca 2017 r., Nr 27/18 z 16 lipca 2018 r. i Nr 9/21 z 24 marca 2021 r.

²⁷ Dyżury w godz. 15:30 – 19:30 (w kwietniu i we wrześniu) oraz w godz. 15:30-20:30 (od maja do sierpnia) pełnione są przy 1, 2 i 3 stopniu zagrożenia pożarowego (w § 3 ust. 1 rozporządzenia MŚ w sprawie zagrożenia pożarowego lasów ustalono następujące stopnie zagrożenia pożarowego lasów: 0. stopień zagrożenia pożarowego – brak zagrożenia, 1. stopień zagrożenia pożarowego – małe zagrożenie, 2. stopień zagrożenia pożarowego – średnie zagrożenie, 3. stopień zagrożenia pożarowego - duże zagrożenie).

²⁸ W Bachorzu, Drzewiczu lub Dębowej Górze.

pełniony był dyżur²⁹. Na te dni dokonywane było przekierowanie numeru telefonu z siedziby Parku, a dyżury pełnione były w godz. 9:00-19:30 w miesiącu kwietniu i wrześniu oraz w godzinach 9:00-20:30 od maja do sierpnia³⁰. Zgodnie z Instrukcją PAD do obowiązków dyspozytora należało w szczególności: zarejestrowanie w *Dzienniku Dyspozytora* o godz. 9:00 oraz o godz. 13:00 stopnia zagrożenia pożarowego i wilgotności ściółki, powiadomienie o stopniu zagrożenia konserwatora obwodu ochronnego, Pełnomocnika Dyrektora ds. ochrony przeciwpożarowej i sekcji administracji (wyznaczeni pracownicy tej sekcji pełnili dyżury w PAD w siedzibie PNBT w dni robocze po godz. 15:30), współpraca z sąsiadującymi nadleśnictwami w zakresie wykrywania i lokalizacji pożarów oraz informowanie Pełnomocnika Dyrektora ds. ochrony przeciwpożarowej o zaistniałym pożarze i innych wypadkach nadzwyczajnych. Dodatkowo w Instrukcji tej wskazany był tok postępowania w sytuacji przyjęcia meldunku o pożarze.

(akta kontroli str. 303-307, 403-436)

Przeprowadzone w ramach niniejszej kontroli oględziny pomieszczenia PAD³¹ wykazały, że wyposażono je zgodnie z wytycznymi *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu* m.in. w: telefon stacjonarny i przenośny; fax; komputer z dostępem do Internetu; drukarkę i skaner; ścienną mapę magnetyczną PNBT w skali 1:25 000, służącą do określenia lokalizacji pożaru; mapę przeglądową ochrony przeciwpożarowej PNBT w skali 1: 50 000; mapę Parku ze współrzędnymi geograficznymi do lokalizacji pożaru; wykaz kryptonimów, numerów telefonów i adresów e-mailowych osób funkcyjnych i jednostek nadrzędnych, podległych i współpracujących; *Dziennik dyspozytora PAD* (zawierający: spis telefonów, mapę przeglądową ochrony przeciwpożarowej PNBT, monitoring stopni zagrożenia pożarowego na terenie PNBT, grafik dyżurów w PAD, harmonogram dyżurów Pełnomocników Dyrektora ds. ochrony przeciwpożarowej, harmonogram dyżurów leśniczych – konserwatorów obwodów ochronnych, harmonogram dyżurów kierowców, dokument pn. *Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru w PNBT*, arkusz meldunków pożarowych, przebiegu alarmowania oraz wydanych i otrzymanych dyspozycji).

(akta kontroli str. 442-447)

Dyrektor PNBT wyjaśnił, że w dni wolne, kiedy PAD zlokalizowany jest poza siedzibą Dyrekcji Parku, zapewnione jest wyposażenie w sprzęt umożliwiający prowadzenie nadzoru nad funkcjonowaniem systemu obserwacyjno–alarmowego, ustalenie miejsca zgłoszonego pożaru, powiadomienie o pożarze stanowiska kierownika właściwej powiatowej komendy Państwowej Straży Pożarnej oraz koordynację akcji gaszenia pożaru na terenie PNBT. Dodał, że corocznie prowadzone są szkolenia osób pełniących funkcję dyspozytora w PAD w zakresie funkcjonowania i zasad obowiązujących w PAD, a udział w nich poszczególnych osób dokumentowany jest na oświadczeniu o przebytych szkoleniach.

(akta kontroli str. 448, 481-483)

1.10 Analiza dokumentacji dyżurów w PAD z kwietnia, maja i sierpnia 2020 r.³², wykazała, że:

- każdego dnia w kwietniu, maju i sierpniu 2020 r. pełnione były dyżury przeciwpożarowe: w dni robocze w kwietniu 2020 r. w godz. 7:30 - 19:30,

²⁹ Dotyczy sytuacji losowych, kiedy dyżur pełni inny wyznaczony pracownik PNBT.

³⁰ Dyżury w dni wolne pełnione są bez względu na stopień zagrożenia pożarowego (przy 0, 1, 2 i 3 stopniu).

³¹ Oględziny przeprowadzono 3 sierpnia 2021 r.

³² Analizą objęto m.in.: monitoring stopni zagrożenia pożarowego na terenie PNBT, grafiki dyżurów w PAD, arkusze meldunków pożarowych, przebiegu alarmowania oraz wydanych i otrzymanych dyspozycji.

a w maju i sierpniu 2020 r. w godz. 9:00 – 20:30, w dni wolne od pracy w kwietniu 2020 r. w godz. 9:00 - 19:30, a w maju i sierpniu 2020 r. w godz. 9:00 – 20:30;

- w poszczególnych miesiącach codziennie, o godz. 9:00 i o godz. 13:00 odnotowano stopień zagrożenia pożarowego i wilgotności ściółki ustalony oparciu o dane ze strony internetowej www.traxelektronik.pl lub z informacji uzyskanych z PAD Nadleśnictwa Rytel (w Nadleśnictwie Rytel znajduje się pomocniczy punkt pomiarowy³³);
- we wskazanych miesiącach nie odnotowano zgłoszeń i informacji o pożarach.

(akta kontroli str. 321, 449-451)

1.11 W celu zabezpieczenia terenu Parku przed pożarem Dyrektor PNBT, zgodnie z § 38 ust.1 oraz § 39 ust. 2 pkt 2-5 i ust. 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów³⁴, wykonał pasy przeciwpożarowe wzdłuż obiektów mogących stanowić zagrożenie pożarowe, zapewnił i właściwie oznakował punkty czerpania wody do celów przeciwpożarowych (w tym dla ekosystemów nieleśnych), wyznaczył i odpowiednio oznakował dojazdy pożarowe (w tym do ekosystemów nieleśnych) oraz umieścił tablice ostrzegawczo-informacyjne dotyczące zagrożenia pożarowego przy wejściach na teren Parku i parkingach.

(akta kontroli str. 237, 315-319, 323-330)

1.12 W okresie objętym kontrolą na terenie PNBT wyznaczono sześć dojazdów pożarowych o łącznej długości 31,1 km. Jako dojazdy te wykorzystywane były drogi leśne. Oględziny³⁵ pięciu z nich³⁶ wykazały, że spełniały one wymogi określone w przepisach rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. Drogi te były oznakowane w sposób umożliwiający ich identyfikację³⁷ (przy wjazdach z dróg publicznych, na skrzyżowaniach tych dróg oraz na skrzyżowaniach z innymi drogami leśnymi) i przejezdne na całej długości. We wszystkich przypadkach zapewniony był przejazd do innej drogi (publicznej lub dojazdu pożarowego). Stan nawierzchni³⁸ dojazdów pożarowych był dobry lub z niewielkimi ubytkami. Pobocza dróg były wykoszone i odkrzewione.

(akta kontroli str. 237, 349-357)

Na podstawie mapy przeglądowej ochrony przeciwpożarowej PNBT ustalono ponadto, że sieć dojazdów pożarowych spełniała wymogi określone w § 8 pkt 2 rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.

³³ Zgodnie z § 1 ust. 4 załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów - pomocniczy punkt pomiarowy jest to miejsce wyznaczone w strefie prognostycznej, w którym dokonuje się pomiaru parametrów wymienionych w ust. 1 pkt 2-4 [2] temperatury powietrza mierzonej na wysokości 0,5 m od powierzchni zadarmionej przy ścianie drzewostanu; 3) wilgotności względnej powietrza mierzonej na wysokości 0,5 m od powierzchni zadarmionej przy ścianie drzewostanu; 4) 24-godzinnej sumy opadu atmosferycznego], a w miarę możliwości również pomiaru parametru wymienionego w ust. 1 pkt 1 [1] wilgotności ściółki w drzewostanie sosnowym III klasy wieku, rosnącym na siedlisku boru świeżego lub boru mieszanego świeżego].

³⁴ Dz. U. Nr 109 poz. 719, dalej: „rozporządzenie MSWiA w sprawie ochrony przeciwpożarowej”.

³⁵ Oględziny dojazdów pożarowych przeprowadzono 27 lipca 2021 r., w tym samym dniu przeprowadzono także oględziny punktów czerpania wody, miejsc ustawienia tablic ostrzegawczo-informacyjnych, pasów przeciwpożarowych oraz magazynów sprzętu przeciwpożarowego.

³⁶ Dojazdów pożarowych: nr 1 o długości 3 km, nr 2 o długości 9,8 km, nr 3 o długości 3,1 km, nr 4 o długości 11,5 km i nr 5 o długości 3,4 km.

³⁷ Tablicami Droga pożarowa Nr

³⁸ Trzy dojazdy miały nawierzchnię gruntową, a dwa gruntową i częściowo utwardzoną.

Odległość pomiędzy dowolnym punktem położonym w lesie, a najbliższą drogą publiczną lub drogą wykorzystywaną w PNBT, jako dojazdy pożarowe, nie przekracza 1 500 m.

(akta kontroli str. 376-378)

1.13 W okresie objętym kontrolą na terenie Parku wyznaczono sześć punktów czerpania wody do celów przeciwpożarowych. W tym celu wykorzystywane były naturalne jeziora. Oględziny trzech punktów czerpania wody³⁹ wykazały, że wszystkie były właściwie oznakowane⁴⁰. Dojazdy do nich były utwardzone (w dwóch miejscach zorganizowano plac manewrowy⁴¹), pobocza oczyszczone z zalegających suchych gałęzi, a dostęp do lustra wody był nieutrudniony (w dwóch miejscach zbudowano zejście schodkowe i pomost⁴²).

(akta kontroli str. 237, 315-317, 349-375)

Na podstawie mapy przeglądowej ochrony przeciwpożarowej Parku ustalono, również, że sieć punktów czerpania wody w PNBT spełnia wymóg wskazany w § 39 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony przeciwpożarowej w zakresie zapewnienia najbliższego stanowiska czerpania wody w terenie o promieniu nieprzekraczającym 5 km.

(akta kontroli str. 376-377, 379-380)

Poddane oględzinom dojazdy pożarowe i punkty czerpania wody nie były obiektami budowlanymi w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane⁴³. Dyrektor PNBT wyjaśnił, że stan/przejezdność dojazdów pożarowych oraz stan punktów czerpania wody (dojazdu do tych punktów, ich oznakowania, dostępu do lustra wody) sprawdzany jest przed sezonem pożarowym oraz każdorazowo po burzach i silnych wiatrach. Dodał, że kontroli tych dokonują konserwatorzy obwodów ochronnych.

(akta kontroli str. 349-375, 480)

1.14 Oględziny dwóch wejść na teren Parku oraz jednego parkingu wykazały, że w miejscach tych umieszczono tablice informacyjne i ostrzegawcze dotyczące zabezpieczenia przeciwpożarowego. Informowały one m.in. o zakazach wjazdu do Parku, palenia ognisk oraz o objęciu terenu monitoringiem wizyjnym. Podano także numery alarmowe do straży pożarnej i siedziby Dyrekcji Parku. Wszystkie tablice były widoczne (niezasłonięte zwisającymi gałęziami lub krzewami) i czytelne, bez ubytków tekstu. Uczestnicząca w oględzinach starszy specjalista ds. ochrony przyrody podała, że stan tablic informacyjno-ostrzegawczych, m.in. czy nie są połamane, przewrócone, zabrudzone, sprawdzany jest w trakcie objazdu dojazdów pożarowych, wykonywanych m.in. po silnych wichurach.

(akta kontroli str. 349-375)

1.15 Łączna długość pasów przeciwpożarowych w PNBT wynosiła w okresie objętym kontrolą 1,4 km. Pasy te (łącznie siedem) wykonano wzdłuż parkingów oraz przy Terenowej Bazie Edukacyjnej w Bachorzu - obiektów mogących stanowić zagrożenie pożarowe. W trakcie oględzin dwóch z nich (oba o długości 0,3 km) ustalono, że bruzdy tych pasów pozbawione były roślinności i oczyszczone do

³⁹ Punkty czerpania wody: nr 3 – Jezioro Ostrowite, nr 5 – Jezioro Dybrzyk i nr 6 – Jezioro Małe Krzywce.

⁴⁰ Punkty czerpania wody oznaczone były tabliczkami *Przeciwpożarowe stanowisko czerpania wody*, natomiast na drogach pożarowych umieszczone były tabliczki kierunkowe *Do punktu czerpania wody*.

⁴¹ W pkt. nr 3 i nr 6.

⁴² W pkt. nr 3 i nr 6.

⁴³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm.

warstwy mineralnej, a teren sąsiadujący z pasami oczyszczony z suchych drzew i zalegających gałęzi.

(akta kontroli str. 237, 349-375)

Rozmieszczenie stanowisk czerpania wody oraz tablic informacyjnych i ostrzegawczych dotyczących zabezpieczenia przeciwpożarowego lasu Dyrektor PNBT uzgodnił z Komendantem Powiatowym PSP w Chojnicach.

(akta kontroli str. 315-317, 322-332, 480)

1.16 Dyrektor PNBT podał, że w celu zabezpieczenia Parku przed pożarem podejmowane były także inne działania. Obejmowały one m.in.: utrzymywanie wylesionych dawnych pasów przeciwpożarowych (wydmy i wrzosowiska); wprowadzenie od 2017 r. zakazu wstępu do lasu poza udostępnionymi szlakami; wzbogacenie składu gatunkowego drzew i krzewów stref przejściowych w rejonie ośrodków wypoczynkowych; działania profilaktyczno-edukacyjne (informacje dotyczące ochrony przeciwpożarowej na stronie internetowej, w mediach społecznościowych i w czasopiśmie); zlikwidowanie pola biwakowego; ograniczenie do jednego stałego miejsca rozpalania ogniska.

(akta kontroli str. 238, 482)

W PNBT organizowane były także szkolenia pracowników z zakresu ochrony przeciwpożarowej, a zatrudniane osoby, w ramach szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, zapoznawano m.in. z obowiązującymi zasadami ochrony przeciwpożarowej.

(akta kontroli str. 512)

1.17 PNBT dysponował sprzętem do utrzymania łączności, w skład którego wchodziły: radiotelefon bazowy (główna stacja bazowa w budynku Dyrekcji Parku), stacja bazowa retransmisyjna (Bachorze), sześć radiotelefonów przewoźnych i 15 radiotelefonów przenośnych. Dyrektor PNBT wyjaśnił, że od 2019 r. podjęto działania zmierzające do stworzenia nowego systemu łączności, wynikające z aktualnych potrzeb i ukształtowania terenu. Wskazał, że planowane jest przyłączenie się Parku do Zintegrowanego Systemu Ratowniczego „TUR”⁴⁴, co pozwoli na kompleksową i efektywną koordynację działań pomiędzy służbami Parku, a służbami koordynowanymi przez Centrum Zarządzania Kryzysowego i Państwowej Straży Pożarnej, a także Lasami Państwowymi. Dodał, że zadanie ma być zrealizowane ze środków funduszu leśnego⁴⁵.

(akta kontroli str. 313, 480-481, 488)

Wyposażenie w sprzęt do działań ratowniczo-gaśniczych w PNBT w okresie objętym kontrolą odpowiadało wymaganiom określonym w tym zakresie dla lasów zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego i wskazanym w § 11 ust 2 pkt 1 rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. W skład tego wyposażenia wchodziły⁴⁶: cztery hydronetki plecakowe, 16 gaśnic, 18 łopat, 18 szpadli, 16 tłumic, jeden pług do wyorywania pasów przeciwpożarowych oraz dwie przyczepy z agregatami gaśniczymi (jeden o pojemności 400 l i jeden o pojemności 200 l). Sprzęt ten rozmieszczony był w czterech magazynach przeciwpożarowych zlokalizowanych w siedzibach obwodów ochronnych⁴⁷. Dodatkowo PNBT posiadał: sześć pilarek spalinowych, cztery pompy pływające z zestawem węży, 18 siekier,

⁴⁴ System wykorzystywany w powiecie chojnickim przez jednostki Straży Pożarnej i Biuro ds. Zarządzania Kryzysowego.

⁴⁵ Dalej: „FL”.

⁴⁶ Wg stanu na 4 sierpnia 2021 r.

⁴⁷ Dwóch w Dębowej Górze i po jednym w Bachorzu i Drzewiczu.

23 tabliczki kierunkowe *Do pożaru* oraz pięć kasków ochronnych. Rozmieszczenie sprzętu przeciwpożarowego na terenie Parku zostało uzgodnione z Komendantem Powiatowym PSP w Chojnicach.

(akta kontroli str. 321-322, 381, 392-394, 480)

1.18 Przeprowadzone w ramach niniejszej kontroli oględziny trzech magazynów przeciwpożarowych wykazały, że były one właściwie oznakowane⁴⁸. W każdym znajdował się samochód terenowy z przyczepką przeciwpożarową wyposażoną m.in. w: hydronetkę plecakową, łopaty, siekiery, gaśnice, pilarkę, kask ochronny. Dodatkowo w magazynach znajdowały się tłumice oraz tabliczki kierunkowe *Do pożaru*. Wszystkie gaśnice dostępne w poddanych oględzinom magazynach (łącznie 12 szt.) posiadały aktualną legalizację⁴⁹.

(akta kontroli str. 349-357)

1.19 Na podstawie ewidencji księgowej z 2018 r. i z 2021 r. ustalono, że wyposażenie w sprzęt do działań ratowniczo-gaśniczych w PNBT w 2021 r. w stosunku do 2018 r. uległo nieznaczącej zmianie – w 2019 r. została zakupiona jedna gaśnica, a w 2020 r. pilarka spalinowa⁵⁰.

(akta kontroli str. 381-391)

1.20 W okresie objętym kontrolą Komendant Powiatowy PSP w Chojnicach przeprowadził w PNBT dwie kontrole⁵¹, w tym jedną w zakresie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. Zakres czynności kontrolno-rozpoznawczych tej kontroli obejmował obwody ochronne Bachorze i Drzewicz (punkty czerpania wody nr 1, nr 5 i nr 6 oraz dojazdy pożarowe nr 1, nr 2 i nr 5) i dotyczył kontroli przestrzegania przepisów przeciwpożarowych oraz rozpoznawania możliwości i warunków prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej. W wykazie stwierdzonych nieprawidłowości wskazano brak wystarczającego promienia skrętu z dojazdu pożarowego nr 2 w dojazd pożarowy nr 5 od strony miejscowości Klosnowo oraz utrudniony przez roślinność, która wrasta w skrajnię drogi, dojazd pożarowy do punktu czerpania wody nr 1 w Bachorzu. PNBT zrealizował zalecenia pokontrolne⁵², o czym poinformował kontrolujących przesyłając dodatkowo dokumentację fotograficzną.

(akta kontroli str. 452-477)

1.21 We wskazanym okresie, kontroli w PNBT nie przeprowadzało Ministerstwo (Ministerstwo Środowiska – do 14 listopada 2019 r. oraz od 21 marca 2020 do 5 października 2020 r.⁵³, Ministerstwo Klimatu – od 15 listopada 2019 r. do 20 marca 2020 r.⁵⁴, Ministerstwo Klimatu i Środowiska – od 6 października 2020 r.⁵⁵).

⁴⁸ Na drzwiach umieszczone były tablice *Sprzęt gaśniczy*.

⁴⁹ Przegląd wykonano w marcu 2021 r., termin następnego przeglądu marzec 2022 r.

⁵⁰ Łączna wartość zakupionego sprzętu 2,3 tys. zł.

⁵¹ Jedną w 2019 r. - Protokół ustaleń czynności kontrolno-rozpoznawczych nr PR.5580.16.2.2019.AK z 30 lipca 2019 r. (kontrola przeprowadzona została w dniach 26-30 lipca 2019 r. w budynku Centrum Edukacji Przyrodniczej w Chocińskim Młynie w związku z wnioskiem Dyrektora PNBT o wydanie opinii nt. spełnienia wymagań przepisów przeciwpożarowych) i jedną w 2020 r. - Protokół ustaleń czynności kontrolno-rozpoznawczych nr PR.5584.9.2.2020.TB z 26 sierpnia 2020 r. (kontrola przeprowadzona została w dniach 24-26 sierpnia 2020 r. w PNBT).

⁵² Poszerzony został promień skrętu z dojazdu pożarowego nr 2 w dojazd pożarowy nr 5 (wycięto wraz z korzeniami kilka drzew, zniwelowano teren i zagęszczono nowymi materiałami) oraz usunięta została na całej długości roślinność, która utrudniała wjazd i widoczność z dojazdu pożarowego do punktu czerpania wody nr 1.

⁵³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Środowiska (Dz. U. poz. 497).

⁵⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 listopada 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie utworzenia Ministerstwa Środowiska (Dz. U. poz. 2289).

⁵⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 października 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Klimatu i Środowiska (Dz. U. poz. 1734).

(akta kontroli str. 476-477)

1.22 Na obszarze PNBT 28 lutego 2019 r. miał miejsce incydent polegający na pozostawieniu przez pracowników Zakładu Usług Leśnych tłącego się ogniska. Zgłoszenie o zdarzeniu (palące się pojedyncze drzewo) wpłynęło od osoby postronnej do Komendy Powiatowej PSP w Chojnicach, która powiadomiła pracownika Parku. Dyrektor PNBT podał, że po przybyciu na miejscu konserwatorów obwodów ochronnych Bachorze oraz Dębowa Góra i rozpoczęciu gaszenia tłącego się drzewa stwierdzono, że ogień zajmował powierzchnię ok. 3 m², nie rozprzestrzeniał się i nie spowodował strat. Dodał, że zdarzenie to z uwagi na jego niewielki zasięg nie zostało zgłoszone do Krajowego Systemu Informacji o Pożarach Lasów, jako pożar.

(akta kontroli str. 237, 513-514)

1.23 Zakres współpracy Parku z jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych w zakresie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów, poza włączeniem PNBT do monitoringu przeciwpożarowego realizowanego przez PAD Nadleśnictwa Przymuszewo oraz PAD Nadleśnictwa Rytel (opisanym w pkt 1.6 niniejszego wystąpienia), obejmował także udostępnienie w razie potrzeby samolotu agro/gaśniczego, na co dzień stacjonującego w Leśnej Bazie Lotniczej w Rytlu, do działań ratowniczo-gaśniczych. Dodatkowo Dyrektor PNBT uczestniczył w naradach poświęconych zagadnieniom ochrony przeciwpożarowej, organizowanych corocznie przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych.

(akta kontroli str. 17-30, 482-487, 489-490)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie zorganizowanie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów w PNBT.

Dyrektor Parku opracował i corocznie aktualizował dokument ustalający sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru, obejmujący cały teren PNBT. Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustalił też kategorię zagrożenia pożarowego. Na terenie Parku funkcjonował prawidłowo zorganizowany system obserwacyjno-alarmowy, obejmujący cały jego obszar. W celu zabezpieczenia terenu PNBT przed pożarem m.in. wyznaczone zostały dojazdy pożarowe i pasy przeciwpożarowe, zapewniono w odpowiednim stanie punkty czerpania wody oraz zgodne z przepisami wyposażenie w sprzęt do działań ratowniczo-gaśniczych. Realizowane były również zalecenia wydane po kontrolach w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

OBSZAR

2. Planowanie i realizowanie zadań związanych z ochroną przeciwpożarową ekosystemów

Opis stanu
faktycznego

2.1 W okresie objętym kontrolą w PNBT zaplanowano i zrealizowano następujące działania w celu zabezpieczenia przeciwpożarowego ekosystemów:

- 1) dyżury w PAD⁵⁶, w tym:
 - pełnione przez pracowników w czasie pracy⁵⁷;

⁵⁶ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r. (godz.): 2018 r. – 2 888 / 2 319 (80,3%); 2019 r. - 3 096 / 2 294,5 (74,1%); 2020 r. – 3 105 / 2 086 (67,2%); 2021 r. – 3 825 / 1 178 (30,8%).

- pełnione przez pracowników poza godzinami pracy⁵⁸;
- 2) patrole naziemne⁵⁹;
- 3) założenie lub odnowienie pasów przeciwpożarowych⁶⁰;
- 4) porządkowanie terenu wzdłuż obiektów mogących stanowić zagrożenie pożarowe⁶¹;
- 5) utrzymanie przejezdności dojazdów pożarowych⁶²;
- 6) utrzymanie punktów czerpania wody⁶³;
- 7) konserwacja sprzętu do gaszenia pożarów⁶⁴;
- 8) zakupy sprzętu do gaszenia pożarów⁶⁵;
- 9) oznakowanie terenu parku tablicami ostrzegawczo-informacyjnymi (ustawienie nowych lub wymiana)⁶⁶;
- 10) działania profilaktyczno-edukacyjne⁶⁷;
- 11) wzbogacanie składu gatunkowego stref przejściowych - ekotony⁶⁸;
- 12) utrzymywanie wylesionych dawnych pasów przeciwpożarowych typu F (wydmy i wrzosowiska)⁶⁹.

(akta kontroli str. 238)

2.2 W rocznych zestawieniach rzeczowych działań ochronnych Parku na lata 2018-2021 nie zostały wskazane dwa zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów wynikające z planu ochrony, tj.: naprawa i wymiana tablic informujących o zagrożeniach pożarowych oraz oznakowanie dróg pożarowych (działania te w kontrolowanym okresie były jednak realizowane⁷⁰), a także ustawianie tablic o zakazie wstępu do lasu (20 szt.), wg potrzeb wynikających ze stanu zagrożenia pożarowego. Ponadto w planie ochrony wskazano sześć punktów czerpania wody oraz konserwację pasów przeciwpożarowych na długości 6,7 km, podczas gdy plan zadań obejmował pięć punktów czerpania wody i 1,4 km pasów przeciwpożarowych.

(akta kontroli str. 31-35, 238, 243-260)

⁵⁷ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r. (godz.): 2018 r. – 1 188 / 1 018; 2019 r. – 1 196 / 1 107; 2020 r. – 1 205 / 993,5; 2021 r. – 1 206 / 508.

⁵⁸ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r. (godz.): 2018 r. – 1 700 / 1 301; 2019 r. – 1 900 / 1 187,5; 2020 r. – 1 900 / 1 092,5; 2021 r. – 2 619 / 670.

⁵⁹ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r. (dni): 2018 r. – 138 / 122 (88,4%); 2019 r. – 147 / 128 (87,1%); 2020 r. – 147 / 134 (91,2%); 2021 r. – 134 / 63 (47%).

⁶⁰ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r. (km): 2018 r. – 1,4 / 1,4; 2019 r. – 1,4 / 1,4; 2020 r. – 1,4 / 1,4; 2021 r. – 1,4 / 1,4.

⁶¹ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r. (ha): 2018 r. – 13,6 / 6,0 (44,2%); 2019 r. – 14,5 / 14,5; 2020 r. – nie planowano i nie realizowano zadań w tym zakresie; 2021 r. – 14,5 / 0.

⁶² Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r. (km): 2018 r. – 31,1 / 31,1; 2019 r. – 31,1 / 31,1; 2020 r. – 31,1 / 31,1; 2021 r. – 31,1 / 31,1.

⁶³ W całym okresie objętym kontrolą plan i wykonanie obejmowały pięć punktów.

⁶⁴ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r. (szt.): 2018 r. – 97 / 97; 2019 r. – 91 / 91; 2020 r. – 87 / 87; 2021 r. – 86 / 86.

⁶⁵ Plan / wykonanie (szt.): 2018 r. – zakup anteny samochodowej oraz anteny zewnętrznej GSM; 2019 r. – zakup jednej gaśnicy; 2020 r. – zakup jednej piłarki spalinowej; na 2021 r. nie planowano zakupu sprzętu do gaszenia pożarów.

⁶⁶ Plan / wykonanie (szt.): 2018 r. – 4 / 4; 2019 r. – 6 / 6; na lata 2020-2021 nie planowano i nie realizowano zadań w tym zakresie.

⁶⁷ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r.: 2018 r. – nie planowano i nie realizowano zadań w tym zakresie; 2019 r. – informacja na stronie internetowej PNBT, artykuł do czasopisma Lobelia; 2020 r. – Trzy Informacje w mediach społecznościowych (FB) PNBT; dwie informacje na stronie internetowej PNBT; 2021 r. – Informacja w mediach społecznościowych (FB) PNBT, informacja na stronie internetowej PNBT.

⁶⁸ Plan / wykonanie w 2018 r. (ha) – 2,4 / 2,4; na lata 2019-2021 nie planowano i nie realizowano zadań w tym zakresie.

⁶⁹ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r. (ha): w 2018 r. nie planowano i nie realizowano zadań w tym zakresie; 2019 r. – 10,1 / 10,1; 2020 r. – 11,0 / 11,0; 2021 r. – 11,3 / 0.

⁷⁰ Pkt 2.1 niniejszego wystąpienia.

Dyrektor Parku podał, że po nawałnicy w 2017 r. wszystkie uszkodzone tablice zostały wymienione i naprawione w latach 2018-2019 i dlatego nie było potrzeby uwzględniania zadań z tego zakresu na lata 2020-2021. Wyjaśnił także, że nie planowano ustawiania tablic o zakazie wstępu do lasu, ponieważ od 2017 r. zgodnie z zarządzeniem Dyrektora w sprawie wprowadzenia zakazu wstępu do Parku Narodowego „Bory Tucholskie” w związku z nawałnicą z 11 sierpnia 2017 r.⁷¹ takie tablice są wystawione. Dodał, że są one identyczne z tablicami z zakazem wstępu do lasu w związku z zagrożeniem pożarowym i w sytuacji, gdyby wystąpiły okoliczności, w których konieczne byłoby wprowadzenie zakazu wstępu do lasu związanego z takim zagrożeniem, wykorzystane zostałyby do tego celu te same tablice. Odnosząc się do liczby punktów czerpania wody wyjaśnił, że w PNBT jest ich sześć, ale jeden z punktów zlokalizowany jest w takim miejscu, że nie wymaga konserwacji i dlatego nie jest ujmowany w rocznych planach zadań rzeczowych. W kwestii długości pasów przeciwpożarowych Dyrektor PNBT wskazał, że w czasie sporządzania planu ochrony w 2008 r. były takie potrzeby, jednak na przestrzeni kolejnych lat nastąpiło zmniejszenie ich długości, m.in. w związku z wybudowaniem ścieżki rowerowej *Kaszubska Marszruta* i likwidacją dwóch miejsc postojowych.

(akta kontroli str. 232-236)

2.3 W latach 2018-2020 w PNBT, odpowiednio do rzeczywistych potrzeb, zrealizowane zostały zaplanowane zadania uwzględniające działania w zakresie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. Dyrektor PNBT podał, że różnice pomiędzy planem, a wykonaniem w zakresie dyżurów w PAD (liczba godzin) i patroli naziemnych (liczba dni) wynikają z przyjętego sposobu planowania na podstawie szacowania liczby dni z 1, 2, 3 stopniem zagrożenia pożarowego. Dodał, że przyjmuje się szacunki wyższe niż wykonanie w kilku poprzednich latach i jeżeli nie występują jakieś nadzwyczajne warunki pogodowe, to faktyczne wykonanie dyżurów i patroli jest zawsze niższe niż wynikające z planu. Odnośnie do różnic w zakresie zaplanowanego i wykonanego w 2018 r. porządkowania terenu wzdłuż obiektów mogących stanowić zagrożenie pożarowe (plan 13,57 ha, wykonanie 6,0 ha) wyjaśnił, że po nawałnicy z 2017 roku spodziewano się, że na takim obszarze wystąpią potrzeby działań w tym zakresie, a faktycznie dotyczyło tylko powierzchni 6,0 ha.

(akta kontroli str. 232-234, 238)

2.4 W okresie objętym kontrolą Dyrektor Parku nie wprowadzał zakazów wstępu do lasu na terenie PNBT z powodu zagrożenia pożarowego. Analiza formularzy ewidencji z monitoringu stopni zagrożenia pożarowego na terenie PNBT sporządzonych w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2020 r. wykazała, że nie wystąpiły przesłanki wskazane w § 12 rozporządzenia MŚ w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów uzasadniające wprowadzenie takiego zakazu.

(akta kontroli str. 38- 51, 237)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁷¹ Zarządzenie nr 28/17 Dyrektora PNBT z 14 sierpnia 2017 r.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie planowanie i realizowanie zadań związanych z ochroną przeciwpożarową ekosystemów w PNBT.

Park prawidłowo planował i rzetelnie realizował działania z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów wynikające z planu ochrony. Na niepełne uwzględnienie w rocznych zestawieniach rzeczowych działań ochronnych PNBT, zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów wynikających z planu ochrony, wpływ miała zmiana faktycznych potrzeb oraz upływ czasu od opracowania tego planu. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki niewprowadzenia zakazu wstępu do lasu z powodu zagrożenia pożarowego, pomimo zaistnienia przesłanek uzasadniających wprowadzenie takiego zakazu.

OBSZAR

3. Planowanie i wykorzystywanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów

Opis stanu faktycznego

3.1 Na realizację w latach 2018-2021 poszczególnych zadań rzeczowych z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów PNBT zaplanował środki w łącznej wysokości 211,3 tys. zł (w tym 64,7 tys. zł z budżetu PNBT i 146,6 tys. zł z FL), z czego do 30 czerwca 2021 r. wykorzystał kwotę 178,5 tys. zł (84,5%) - 45,0 tys. zł z budżetu PNBT i 133,5 tys. zł z FL.

Zadania te obejmowały:

- 1) dyżury w PAD – zaplanowano łącznie 31,1 tys. zł, wykorzystano 19,4 tys. zł (źródło finansowania budżet PNBT)⁷²;
- 2) porządkowanie terenu wzdłuż obiektów mogących stanowić zagrożenie pożarowe – plan na 2019 r. i 2021 r. łącznie 11,2 tys. zł, wykonanie 6,7 tys. zł (źródło finansowania FL)⁷³;
- 3) utrzymanie przejezdności dojazdów pożarowych – plan na 2018 r. i 2020 r. łącznie 97,7 tys. zł (w 2,9 tys. zł z budżetu PNBT i 94,8 tys. zł z FL), wykonanie 92,3 tys. zł (w tym 2,6 tys. zł z budżetu PNBT i 89,7 tys. zł z FL)⁷⁴;
- 4) utrzymanie punktów czerpania wody – plan i wykonanie w 2018 r.: 0,8 tys. zł sfinansowano z budżetu PNBT; w pozostałych latach objętych kontrolą zadania realizowali konserwatorzy obwodów ochronnych w ramach obowiązków służbowych;
- 5) konserwacja sprzętu dogaszenia pożarów – plan 24,9 tys. zł, wykonanie 18,5 tys. zł (źródło finansowania budżet PNBT)⁷⁵;
- 6) zakupy sprzętu do gaszenia pożarów – plan na lata 2018-2020 łącznie 4,3 tys. zł, wykonanie 3,0 tys. zł (źródło finansowania budżet PNBT)⁷⁶;

⁷² Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r.: 2018 r. – 7,3 tys. zł / 5,8 tys. zł (79,1%); w 2019 r. – 7,9 tys. zł / 5,2 tys. zł (66,1%); w 2020 r. – 7,9 tys. zł / 5,1 tys. zł (63,7%); w 2021 r. – 7,9 tys. zł / 3,3 tys. zł (41,8%).

⁷³ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r.: w 2018 r. zadania wykonali pracownicy administracji w ramach obowiązków służbowych; 2019 r. – 6,7 tys. zł / 6,7 tys. zł (99,9%); w 2020 nie planowano i nie realizowano zadań w tym zakresie; 2021 r. – 4,5 tys. zł / 0.

⁷⁴ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r.: w 2018 r. – 72,1 tys. zł / 67,5 tys. zł (93,6%); 2020 r. – 25,6 tys. zł / 24,7 tys. zł (96,8%); w 2019 r. i 2021 r. zadanie wykonane zostało przez konserwatorów obwodów ochronnych w ramach obowiązków służbowych;

⁷⁵ Plan / wykonanie do 30 czerwca 2021 r.: 2018 r. – 8,4 tys. zł / 5,1 tys. zł (60,1%); w 2019 r. – 5,9 tys. zł / 5,6 tys. zł (94,3%); w 2020 r. – 5,2 tys. zł / 4,7 tys. zł (90,4%); w 2021 r. – 5,4 tys. zł / 3,1 tys. zł (58,2%).

⁷⁶ Plan / wykonanie: w 2018 r. – 2,0 tys. zł / 0,7 tys. zł (33,6%); w 2019 r. – 0,03 tys. zł / 0,03 tys. zł; w 2020 r. – 2,3 tys. zł / 2,3 tys. zł; w 2021 r. nie planowano i nie realizowano zadań w tym zakresie.

- 7) oznakowanie terenu parku tablicami ostrzegawczo-informacyjnymi (ustawienie nowych lub wymiana) – plan na lata 2018-2019 łącznie 0,9 zł (w tym 0,7 tys. zł budżet PNBT i 0,2 tys. zł FL), wykonanie 1,0 tys. zł (0,8 tys. zł sfinansowano z budżetu PNBT i 0,2 tys. zł z FL)⁷⁷;
- 8) wzbogacanie składu gatunkowego stref przejściowych – ekotony – plan na 2018 r. 40,4 tys. zł, wykonanie 36,9 tys. zł (źródło finansowania FL); w kolejnych latach objętych kontrolą nie planowano i nie realizowano zadań w tym zakresie.

(akta kontroli str. 239-242)

Pozostałe zadania rzeczowe z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów PNBT, tj.: patrole naziemne; założenie lub odnowienie pasów przeciwpożarowych; działania profilaktyczno-edukacyjne; utrzymywanie wylesionych dawnych pasów przeciwpożarowych typu F, wykonywane były w kontrolowanym okresie przez pracowników Parku w ramach ich obowiązków służbowych. PNBT nie poniósł z tego tytułu dodatkowych kosztów.

(akta kontroli str. 239-240)

3.2 Wysokość środków finansowych zaplanowanych na realizację poszczególnych zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów Dyrektor PNBP uzasadniał faktycznymi potrzebami wynikającymi z dokumentu pn. *Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru*. Podał, że dotyczyło to w szczególności: funkcjonowania i wyposażenia PAD, utrzymania przejezdności dojazdów pożarowych, konserwacji punktów czerpania wody, mineralizacji pasów przeciwpożarowych, porządkowania terenu wzdłuż obiektów, naprawy i wymiany tablic oraz wyposażenia baz sprzętu przeciwpożarowego. Wskazał, że główne zadania z ochrony przeciwpożarowej, jak np. utrzymanie przejezdności dojazdów pożarowych, planowane są do realizacji ze środków FL, natomiast ze środków własnych realizowane są mniejsze wydatki np. na konserwacja i zakupy sprzętu oraz dyżury przeciwpożarowe.

(akta kontroli str. 232-234)

3.3 Wykorzystane w latach 2018-2020 środki finansowe pozwoliły na pełną realizację zaplanowanych zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. Dyrektor PNBT podał, że zaplanowane na 2021 r. porządkowanie terenu wzdłuż obiektów mogących stanowić zagrożenie pożarowe⁷⁸ ma być wykonane ze środków FL po podpisaniu stosownej umowy. Dodał, że z wizji lokalnej wynika, że zadanie to wykonane zostanie na całym zaplanowanym obszarze.

(akta kontroli str. 232-234, 239-240)

3.4 W okresie objętym kontrolą PNBT nie realizował zamówień publicznych związanych z ochroną przeciwpożarową ekosystemów o wartości przekraczającej równowartość kwoty 30 tys. euro, tj. podlegających przepisom ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁷⁹. Wartość zadań związanych z ochroną przeciwpożarową potwierdzonych zawartą umową w latach 2018-2019⁸⁰ wyniosła 142,9 tys. zł⁸¹. Procedury tych zakupów regulowało zarządzenie nr 27/17

⁷⁷ Plan / wykonanie: w 2018 r. – 0,6 tys. zł / 0,7 tys. zł (118,2%); w 2019 r. – 0,3 tys. zł / 0,3 tys. zł (99,3%); w latach 2020 - 2021 r. nie planowano i nie realizowano zadań w tym zakresie.

⁷⁸ Na powierzchni 14,5 ha na kwotę 4,5 tys. zł

⁷⁹ Dz. U. z 2021 r., poz. 1129 ze zm.

⁸⁰ W latach 2020-2021 PNBT nie zawierał takich umów.

⁸¹ W 2018 – 109,1 tys. zł, w tym: [1] pozyskanie i zrywka drewna przy drogach pożarowych nr 3, 4 oraz drogach dojazdowych do ekosystemów nieleśnych – 13,9 tys. zł, [2] zakup samochodu marki Suzuki Jimny – 24,0 tys. zł,

Dyrektora PNBT z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych wyłączonych ze stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych. Stosując przepisy wskazanego zarządzenia udzielono zamówień poprzez wybór najkorzystniejszej oferty otrzymanej wskutek zapytania ofertowego⁸²; poprzez wybór najkorzystniejszej oferty dostępnej na rynku⁸³ oraz po podjęciu decyzji o odstąpieniu od procedury zapytania ofertowego⁸⁴.

(akta kontroli str. 53-98)

Szczegółowej analizie poddano dokumentację czterech postępowań o łącznej wartości szacunkowej 78,0 tys. zł, tj. 54,5% wartości udzielonych zamówień związanych z ochroną przeciwpożarową. Próba badawcza obejmowała procedury określone w §§ 7-9 powołanego zarządzenia Dyrektora PNBT, w tym pozycje 3, 5, 7 i 8 podane w przypisie 81. Nie stwierdzono nieprawidłowości w przygotowaniu, przeprowadzeniu i udzieleniu przedmiotowych zamówień. Czynności wykonane przez osoby odpowiedzialne za realizację zadań z tego zakresu były zgodne z obowiązującymi uregulowaniami wewnętrznymi.

(akta kontroli str. 85-228)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie planowanie i wykorzystanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów.

W okresie objętym kontrolą w PNBT prawidłowo planowane były kwoty na zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. Zapewniło to racjonalne ich wykorzystanie oraz pełną i kompletną realizację założonych działań. Postępowania o udzielenie zamówień publicznych związanych z ochroną przeciwpożarową ekosystemów przeprowadzane były zgodnie uregulowaniami wewnętrznymi Parku.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

[3] zakup i dostawa mieszanki łamanej 0/31,5 mm do naprawy dróg na terenie PNBT – 30,5 tys. zł, [4] wykonanie usług z zakresu ochrony przeciwpożarowej polegających na utrzymaniu przejezdności drogi pożarowej nr 3 – 1,6 tys. zł, [5] pozyskanie i zrywka drewna przy drogach pożarowych nr 2, 3, 4 oraz drogach dojazdowych do ekosystemów nieleśnych – 13,7 tys. zł, [6] zakup używanego samochodu marki Suzuki Jimny – 25,5 tys. zł; w 2019 r. – 33,8 tys. zł, w tym: [7] zakup używanego samochodu terenowego – 27,5 tys. zł, [8] porządkowanie dna lasu w ramach prewencji przeciwpożarowej – 6,3 tys. zł.

⁸² § 8 zarządzenia; zamówienia od 15,0 tys. zł; kwota zamówień – 53,0 tys. zł (37,1% wartości udzielonych zamówień związanych z ochroną przeciwpożarową).

⁸³ § 7 zarządzenia; zamówienia poniżej 15,0 tys. zł; kwota zamówień – 7,8 tys. zł (5,5% wartości udzielonych zamówień związanych z ochroną przeciwpożarową).

⁸⁴ § 9 zarządzenia; zamówienia od 15,0 tys. zł; kwota zamówień – 82,0 tys. zł (57,4% wartości udzielonych zamówień związanych z ochroną przeciwpożarową).

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Bydgoszcz, 25 października 2021 r.

Kontrolerzy
(-) Jolanta Szydłowska-Hęsiak
specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p. o. Dyrektor
(-) Tomasz Sobacki

(-) Karol Gromotka
główny specjalista kontroli
państwowej